

Lagedi Kool

KIRJALIKE TÖÖDE VORMISTAMISE JUHEND

Juhendmaterjal

Lagedi 2025

SISUKORD

1. PEAMISED KIRJALIKE TÖÖDE LIIGID.....	3
2. KIRJALIKE TÖÖDE VORMISTAMISE ÜLDNÕUDED.....	5
2.1 Töö üldine ülesehitus.....	6
2.2 Tiitellehe vormistamine.....	6
3. ALLIKATELE VIITAMINE.....	7
3.1 Näiteid viitamise kohta.....	7
3.2 Kasutatud materjalide loetelu vormistamine.....	9
3.3 Viitamine loodus- ja reaalainetes.....	11
4. ILLUSTRATIIVSETE MATERJALIDE VORMISTAMINE.....	13
4.1 Tabelite vormistamine.....	13
4.2 Jooniste, diagrammide ja skeemide vormistamine.....	13
LISA 1.....	15
LISA 2.....	16

1. PEAMISED KIRJALIKE TÖÖDE LIIGID

Esitatud nõuded kehtivad järgmistele kirjalikele töödele: referaat, uurimustöö, projektitöö, essee, arutlus või kirjand.

- **Referaat** on teatud probleemi või teema kokkuvõtlik ülevaade, mille koostamisel toetutakse eelkõige kirjanduslikele allikatele. Referaadi eesmärgiks on kujundada teemakohase kirjanduse leidmise ja analüüsimise oskust, erinevatest allikatest pärit seisukohtade võrdlemise ja analüüsimise ning omapoolse hinnangu kujundamise oskust.
- **Uurimustöö** on referaadist mahukam, toetub vähemalt kolmele algallikale ja sisaldab autori enda panust. Uurimustöö koosneb tavaliselt kahest põhiosast: referatiivne osa (teoreetiline ülevaade töö teemast allikmaterjalide põhjal) ja uurimuslik osa (autori enda uurimus). Töö referatiivses osas kirjeldatakse ja seletatakse teema teoreetilist tausta, töö uurimuslikus osas püstitab autor vastavalt seatud eesmärgile probleemi ja püüab sobivat uurimismeetodit kasutades saavutada usaldusväärseid tulemusi või teha õigeid järeldusi.

Uurimustöö teoreetiline pool vormistatakse nagu referaat. Teoreetilise ülevaate andmisel tuginetakse allikmaterjalidele ja viidatakse neile korrektselt. Töös kasutatavad materjalid peaksid olema ajakohased – kasutada tuleks võimalikult värsket teemakohast kirjandust, kui just teemapüstitus ei nõua teisiti.

Uurimustöös püstitatud probleem või hüpotees peab olema põhjendatud (olema piisavalt aktuaalne või tulenema otseselt referatiivses osas käsitletud teoreetilisest materjalist).

Uurimuse läbiviimiseks valitud meetodid peaksid võimaldama uurimisküsimusele vastust leida. Töö lõpus tehakse uurimistulemuste põhjal järeldused.

- **Projektitöö** on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö (ülesanne) vm ettevõtmine. Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslasega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projekti võib kaasata ka erinevaid loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm. Projekti puhul võib tulemuseks olla füüsiline objekt, üritus, füüsiline ettevõtmine jne.

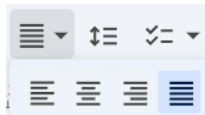
- **Essee** on vabas vormis loov mõttearendus teatud teemal. Essees ei nõuta oma väidete tõestamist. Eesmärk on kujundada oma seisukoha formuleerimise oskust ning võimet seda tekstiliselt väljendada. Essee pikkuseks on tavaliselt 1-2 lehekülge. Kirjanduse kasutamine ja sellele viitamine ei ole kohustuslik.
- **Arutlus** on tekst, mille eesmärk on analüüsida ja kaaluda erinevaid seisukohti kindlal teemal. Autor esitab argumente, toob välja erinevaid arvamusi ning põhjendab oma seisukohta loogiliselt ja selgelt. Arutlus võib sisaldada nii faktilisi andmeid kui ka isiklike hinnanguid, kuid see peab olema mõtestatud ja argumenteeritud.
- **Kirjand** on isikupärane ja loominguline kirjutis, kus autor väljendab oma mõtteid, tundeid või kujutlusvõimet kindlal teemal. See võib olla kirjeldav, jutustav või arutlev ning võimaldab vabamat keelekasutust ja stiili. Kirjand võib põhineda isiklikel kogemustel, fantaasial või tõlgendustel ning selle eesmärk on pakkuda sügavamat mõtlemist ja emotsionaalset väljendust.

2. KIRJALIKE TÖÖDE VORMISTAMISE ÜLDNÕUDED

Kirjalike tööde (referaadid, uurimistööd, loovtööd jne) vormistamise üldnõuded on järgmised ning kõik juhised tööde vormistamiseks on esitatud Google Docs keskkonna kasutamise näitel.

- Töö esitatakse PDF-failina valgel A4 formaadis valgel taustal vertikaalse lehepaigutusega.
- Lehe ülemisest, alumisest ja paremast servast jäetakse vaba ruumi 2,5 cm ning vasakult 3 cm. *Fail* → *Lehe seadistus*
- Kasutatav kirjastiil on Times New Roman, tähesuurus 12 punkti, teksti värv on must. Tekst trükitakse reasammuga 1,5. → 1,5

- Tekst vormistatakse nii, et lehe mõlemad servad jäävad sirged (rööpjoondus).

- Taandridu arvutikirjas ei kasutata, tekstilõigud eraldatakse üksteisest 6 pt lõiguvahega. → *Kohandatud vahed* → *Lõiguvahe* → *Pärast 6 pt*

- Kõik leheküljed nummerdatakse, kuid tiitellehel numbrit ei kuvata. Leheküljenumbrid paigutatakse lehekülje alla paremasse serva. *Sisesta* → *Leheküljenumbrid*

- Kõiki peatükke (kaasa arvatud sisukord, sissejuhatus, kasutatud allikate loetelu jne) alustatakse töös uuel lehelt. *Sisesta* → *Piir* → *Leheküljepiir*

- Uue alapeatüki alustamisel jäetakse eelneva teksti ja alapeatüki vahele üks tühi rida. Kui alapeatüki pealkirjaga samale lehele ei mahu vähemalt kaks rida sellele järgnevat teksti, alustatakse trükkimist järgmiselt lehelt.

- Peatüki pealkirja, alapeatüki pealkirja ja sellele järgneva teksti vahele järele lõiguvahe on 6 pt. → *Kohandatud vahed* → *Lõiguvahe* → *Pärast 6 pt*

- Peatüki pealkirja tähesuurus on 14 punkti ja alapeatüki pealkirja suurus 12 punkti. Nii peatüki kui ka alapeatüki pealkiri eristatakse paksu kirjaga (**Bold**).

- Pealkirjade tekst vormistatakse SUURTÄHTEDES, alapeatükkide pealkirjad aga lausealguse suurtähtedega.
- Pealkirjad ja alapealkirjad on hierarhiliselt nummerdatud (nt 1. peatüki alapeatükid on 1.1., 1.2., 1.3. jne). Teisi üksuseid (nt sissejuhatus, kokkuvõte jms) ei nummerdata.
- Pealkirja järele punkti ei panda. Pealkirjade vormistus peab töö vältel olema ühtlane.

2.1 Töö üldine ülesehitus

Töö (referaat, uurimistöö või projektitöö) koosneb üldjuhul järgmistest osadest:

- Tiitelleht
- Sisukord
- Sissejuhatus
- Sisupeatükid (ja alapeatükid)
- Kokkuvõte
- Kasutatud kirjandus/allikmaterjalid
- Lisad (kui need on töö puhul vajalikud)

2.2 Tiitellehe vormistamine

Tiitelleht on töö esimene lehekülg, mis annab töö kohta põhilise informatsiooni. Tiitellehel esitatakse järgmine info:

- õppeasutuse nimetus (lehe ülaservas, joondatud keskele, kirjasuurus 14 pt);
- töö pealkiri (lehe keskel, kirjasuurus 22 pt, paksus trükis);
- töö liik, nt referaat, uurimustöö, loovtöö vms (pealkirja all, kirjasuurus 14 pt);
- töö autori nimi (paremjoondusega, kirjasuurus 14 pt);
- juhendaja nimi (paremjoondusega, kirjasuurus 14 pt);
- töö kirjutamise koht ja aeg (joondatud keskele, kirjasuurus 14 pt).

Tiitellehe näidis LISA 1

3. ALLIKATELE VIITAMINE

Kõigile töös kasutatud allikatele (sh tekstid, fotod, joonised, filmid, ChatGPT jms) tuleb korrektselt viidata ning kasutatud allikate loetelus tuuakse välja kõik kasutatud allikad tähestikulises järjekorras. Kui allikatele on jäetud viitamata, on tegemist plagiaadiga (loomevargusega). Viitamine toimub töös läbivalt ühe süsteemi järgi. Kasutatud allikatele viitamise aluseks on võetud American Psychological Association (APA) viitamissüsteemi 7. versiooni (APA 7) põhimõtted.

Viitamise nõuded:

- Töös peab olema selgelt eristatav, millised tulemused ja mõtted kuuluvad töö teostajale, millised teistele autoritele.
- Iga lõigu või lause lõppu, kus kasutatakse kellegi teise mõtet, tuleb lisada viide algallikale.
- Kasutatud kirjanduse loetelus peavad olema märgitud kõik töös kasutatud allikad ning neile peab olema ka viidatud.
- Kasutatud materjalidele viitamisel tuleb kasutada ühtset süsteemi (kõik viited peavad olema vormistatud ühtemoodi).
- Üldjuhul viidatakse allikale autori nime ja aastaarvuga (vt näiteid allpool).

3.1 Näiteid viitamise kohta

- Kui terve tekstilõik või mitu järjestikust lauset pärinevad samast allikast, siis lisatakse viide vastava lõigu või lausete lõppu punkti järele:

Nii nagu kogu ajalugu, koosneb ka Eesti Vabariigi sajand lugudest. Maailmas on palju suuremaid rahvaid, kes on oma riigist unistanud, eestlastele on aga ajalugu andnud ühe inimpõlve jooksul kahel korral võimaluse ehitada üles iseseisev riik. (Jaaksoo, 1987)

- Kui korraga kasutatakse ühest allikast ainult üht lauset, lisatakse viide lause lõppu enne punkti ja võimalusel lisatakse viitele ka leheküljenumber:

22. veebruaril teatas Pärnus paiknenud Eesti pataljoni ülem, staabikapten Feliks-Johannes Tannebaum oma päevakäsus nr 41, et pataljon võtab koos omakaitse üksustega võimu Pärnu linnas ja maakonnas üle (Juske, 2017, lk 13).

- Kahe autoriga teose puhul eraldatakse autorite nimed sümboliga "&" ning lisatakse aastaarv. (Tamm & Talu, 2011)
- Mitme (kolme või enama) autoriga teose puhul esitatakse viitamisel ühe autori nimi koos lühendiga *jt* ning selle järel aastaarv. (Raba jt, 2013)
- Sõna-sõnalise tsiteerimise korral eraldatakse tsiteeritav tekst jutumärkidega, viide lisatakse jutumärkide järele:

Kui aasta eest ilmus Juskel raamat „Sada põnevat lugu Tallinnast“, tekkis autoril mõte koguda vabariigi juubeliks kokku ka Eesti riigi sada lugu. „Proovisin leida põnevaid, pöördelisi seiku ja sündmusi võimalikult paljudest valdkondadest.“ (Juske, 2017, lk 9).

- Autoreid ei ole märgitud (seadused, uudised jm tekstid):

Autorite asemel tuleb märkida asutus, kus töö tehti, nt (Tartu Ülikool, 2018).

- Juhul kui allika avaldamise kuupäev puudub, kirjutatakse tekstisiseses viites aasta asemel “kuupäev puudub”.

Näiteks: (Tallinna Ülikool, kuupäev puudub)

- Asutust ei ole võimalik tuvastada. Autori asemel kasutatakse pealkirja. Näiteks oleks sellisel juhul viite korrektne ülesehitus:
 - Lühikese pealkirja puhul terve nimetus (Media Trends, 1997).
 - Pika pealkirja puhul esimene sõna (Eestimaalaste..., 2006).
 - Kui allikal puuduvad autor ja pealkiri, viidatakse teksti sees järgmiselt: (Keskkonnaministeeriumi..., 2020).
- Internetiallikate puhul kasutatakse viitamiseks materjali autori või internetilehekülje nime ning materjali kasutamise kuupäeva:

Tõele au andes, ei leia ilmselt ajaloolane sealt midagi uut, kuid tavalugejale on nii mõnigi teadmine uus, huvitav ja isegi ehk põnev. Kasvõi seegi, et meie seas on veel elus inimesi, kes viibinud meie riigi sünni juures, küll lapsena, aga uhke tunne võib neil ikka olla (Johannson, 22.03.2018). Kuigi materjalide uurimine, koostamine ja kirjutamine oli väga mahukas töö, tegi noorte seas hinnatud ajalooõpetaja selle ära kolme kuuga (ERR, 03.12.2018).

3.2 Kasutatud materjalide loetelu vormistamine

Kasutatud materjalide loetelu vormistus peab olema ühtne (kõigi allikate andmed esitatud samas järjestuses). Kasutatud materjalid järjestatakse tähestiku järgi vastavalt autori või internetilehekülje nimele. Kasutatud allikate loetelu näidis on Lisas 2.

Täielikud viitekirjed kasutatud allikate loetelus:

Allika tüüp	Viide
Raamat	Autori perenimi, initsiaal. (Ilumisaasta). <i>Pealkiri</i> . Ilumiskoht: Kirjastus. Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). <i>Uuri ja kirjuta</i> . Tallinn: Medicina. - Tekstisisene viide: (Hirsijärvi jt, 2005) Laherand, M.-L. (2008). <i>Kvalitatiivne uurimisviis</i> . Tallinn: Infotrükk. - Tekstisisene viide: (Laherand, 2005)
Teadusartikkel veebis	Chesser, W. D. (2011). The E-textbook Revolution. <i>ALA TechSource</i> , 8. Vaadatud 17.08.2017 https://journals.ala.org/index.php/ltr/article/view/4426/5143 - Tekstisisene viide: (Chesser, 2011)
Ajalehe artikkel veebis	Mõttus, A. (26.10.2017). Eestimaise toidu tootearenduses lõövad lisaks tehnoloogidele kaasa ka kooliõpilased. <i>Maaleht</i> . Vaadatud 26.10.2017 http://maaleht.delfi.ee/news/maaleht/tarbija/eestimaise-toidu-tootearenduses-loovad-lisaks-tehnoloogidele-kaasa-ka-kooliopilased?id=79962934 - Tekstisisene viide: (Mõttus, 2017)
Ajalehe artikkel veebis, ilma autorita	Telia kolib ühte majja (16.11.2016). <i>Eesti Ekspress</i> . Vaadatud 19.10.2019 https://ekspress.delfi.ee/artikkel/76271249/telia-kolib-uh-te-majja - Tekstisisene viide: (Eesti Ekspress, 2016)
Veebilehekülg, mille autoriks	Riigi Infosüsteemi Amet. (24.01.2020). Küberintsidentide käsitlemine CERTEE. Vaadatud 24.12.2024 https://www.ria.ee/et/kuberturvalisus/cert-ee.html

on organisatsioon	- Tekstisisene viide: (Riigi Infosüsteemi Amet, 2020)
Blogipostitus	Põldoja, H. (2016). <i>Sisupakettide koostamise vahendid</i>. Vaadatud 17.08.2017 https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/sisupakettide-koostamise-vahendid/ - Tekstisisene viide: (Põldoja, 2016)
Vikipeedia artikkel	E-raamat. <i>Wikipedia</i> (17.08.2017). https://et.wikipedia.org/wiki/E-raamat - Tekstisisene viide: (Wikipedia, 2017) Kui viitad mitmele Wikipedia sama aasta artiklile: - Viide tekstis näeb välja näiteks nii: (Wikipedia, 2025a), (Wikipedia, 2025b) Näide mitme artikli korral: Eesti ajalugu. <i>Wikipedia</i>. (09.01.2025a). https://et.wikipedia.org/wiki/Eesti_ajalugu Eestimaa loodus. <i>Wikipedia</i>. (12.01.2025b). https://et.wikipedia.org/wiki/Eestimaa_loodus Soovitav on kasutada algallikaid, mitte Vikipeediat. Vikipeedia osakaal töös võiks olla kuni 10%.
YouTube video	Johanna P (2014). <i>Õppefilm õpetajale</i>. Vaadatud 17.08.2017 https://www.youtube.com/watch?v=hv3KAGP-zlY - Tekstisisene viide: (Johanna P, 2014) YouTube'is on võimalik klõpsata video avaldaja kasutajanimel ning siis näeb autori kohta rohkem infot, nii saab märkida autoriks asutust või konkreetset inimest.
Tehisintellekt	OpenAI. (2024). ChatGPT (14. märtsi versioon) [Suur keelemudel]. https://chat.openai.com/chat - Tekstisisene viide: (OpenAI, 2024)

	1. Kui rakendust kasutatakse tööriistana (teksti redigeerimine või tõlkimine, töölehe loomine, testi koostamine, ideede kogumine), pole viitamine vajalik. 2. Kui rakendusest saadud väljundit kasutatakse sisulises mõttes (tekstiroboti poolt pakutud tekstilõik, pildigeneraatori poolt loodud pilt), tuleb kasutatud rakendusele viidata, järgides koolis kehtivat viitamise süsteemi. Mahukama uurimustöö puhul tuleb metoodika peatükis kirjeldada tehisaru üldist kasutusviisi ja vahendeid. Kirjelduse järgi peab olema üheselt mõistetav, millises ulatuses ja millisel moel on seda töös rakendatud.
Muu	Täpsemad juhised erinevate allikate viitamise kohta on APA kodulehel: https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples

3.3 Viitamine loodus- ja reaalainetes

Loodus- ja reaalainetes kasutatakse sageli numbrilist viitamist nurksulgudes, mida tuntakse ka IEEE viitamissüsteemina (Institute of Electrical and Electronics Engineers). See süsteem on levinud inseneri-, tehnika- ja loodusteadustes ning tagab selge ja üheselt mõistetava viitamise.

Kuidas viidata tekstis?

- Viide lisatakse tekstis sinna, kus allikale viidatakse.
- Viide esitatakse nurksulgudes numbrina vastavalt allikate järjestusele.
- Sama allikale viitamisel kasutatakse sama numbrit.

Näide:

Internet on tänapäeval üks olulisemaid teabeallikaid [1]. Erinevad teadusuuringud on näidanud, et andmetöötluse kiirus on viimastel aastatel oluliselt kasvanud [2], [3].

Viidete loetelu esitatakse töö lõpus eraldi peatükina, kus allikad on nummerdatud ja järjestatud esmakordse tekstis esinemise alusel. Kirjeldus peab olema võimalikult täpne ja sisaldama kõiki vajalikke andmeid.

Viidete vormistamine erinevatele allikatele:

Näide täielikust viidete loetelust:

- [1] J. Smith, *Introduction to Physics*. Oxford University Press, 2019.
- [2] A. Brown, "New trends in AI research," *Journal of Computer Science*, vol. 12, no. 3, pp. 45-60, 2021.
- [3] K. Wilson, "Innovative approaches to renewable energy," in *Proceedings of the International Energy Conference*, Berlin, Germany, 2020, pp. 150-162.
- [4] NASA, "Mars exploration program," NASA, 2023.
[<https://www.nasa.gov/mars-exploration>]

4. ILLUSTRATIIVSETE MATERJALIDE VORMISTAMINE

Illustratiivsed materjalid on pildid, tabelid, diagrammid, joonised, kaardid jmt, mis aitavad kaasa teksti mõistmisele või annavad teemakohast lisainformatsiooni. Kõigile illustratiivsetele materjalidele tuleb töö tekstis viidata ja kõigil illustratiivsetel materjalidel peavad olema allkirjad tabelitel pealkirjad. Kui töös kasutatav illustratiivne materjal ei ole töö autori enda koostatud, tuleb selle allikale viidata.

4.1 Tabelite vormistamine

Näide: Alates 2006. aastast on eestlased olümpiamängudel võitnud neli kuldmedalit (tabel 1).

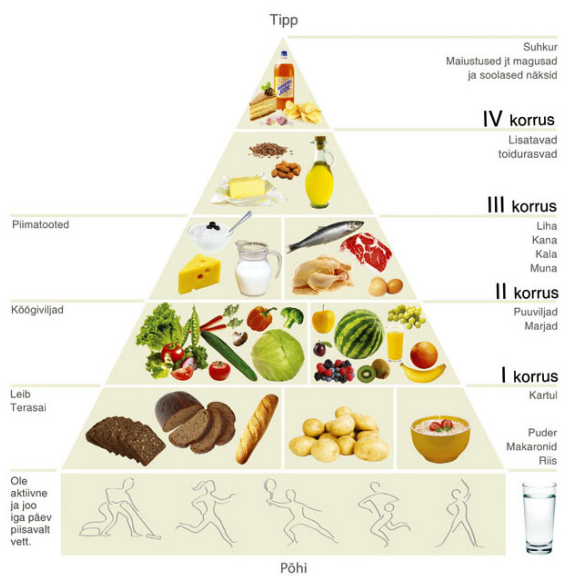
Tabel 1. Eesti olümpiavõidud alates 2006. aastast. (Wikipedia, 2014)

Aasta	Koht	Sportlane	Spordiala
2008	Peking	Gerd Kanter	Kergejõustik
2006	Torino	Kristina Šmigun	Murdmaasuusatamine
2006	Torino	Kristina Šmigun	Murdmaasuusatamine
2006	Torino	Andrus Veerpalu	Murdmaasuusatamine

4.2 Jooniste, diagrammide ja skeemide vormistamine

Diagrammid on vajalikud selleks, et võrrelda tekstis esitatud arvväärtsusi. Skeeme ja jooniseid kasutatakse tekstis esitatud informatsiooni näitlikustamiseks. Töös esitatud joonised (pildid, skeemid ja/või diagrammid) peavad olema läbivalt nummerdatud (numeratsioon ei ole tabelitega ühine). Kõigile illustratiivsetele materjalidele peale tabelite lisatakse pealkirjad. Kui joonised ei ole autori enda koostatud, siis tuleb nende allikatele viidata. Kui kasutatakse fotomaterjali, viidatakse võimalusel pildi autori nimega.

Näide: Toidupüramiid (joonis 1) näitab, kui palju ja mida süüa, et toituda tervislikult ja tasakaalustatult.

Joonis 1. Toidupüramiid. (Tervise Arengu Instituut, 2014)

Pilt 1. Arvutiklass. (Microsoft Bing, 2024)

Lagedi Kool

TÖÖ PEALKIRI

Loovtöö

Koostaja(d): nimi

klass

Juhendaja(d): nimi

Lagedi 2025

LISA 2

KASUTATUD ALLIKAD

E-raamat. *Wikipedia* (17.08.2017). <https://et.wikipedia.org/wiki/E-raamat>

Hirsijärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Johanna P (2014). *Õppefilm õpetajale*. Vaadatud 17.08.2017
<https://www.youtube.com/watch?v=hv3KAGP-zlY>

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

Mõttus, A. (26.10.2017). Eestimaise toidu tootearenduses löövad lisaks tehnoloogidele kaasa ka kooliõpilased. *Maaleht*. Vaadatud 20.11.2018
<http://maaleht.delfi.ee/news/maaleht/tarbija/eestimaise-toidu-tootearenduses-loovad-lisaks-tehnoloogidele-kaasa-ka-kooliopilased?id=79962934>

OpenAI. (2024). ChatGPT (14. märtsi versioon) [Suur keelemudel]. <https://chat.openai.com/chat>